

Hamsun har fått sin straff

Av Thorleif Øisang

Arbbl.
1/6-93.

I PRESSEN har det pågått en temperamentsfull debatt om vår store dikter Knut Hamsun skal bli æret med en plass og et tilhørende monument i vår hovedstad. Forslag om dette er fremsatt fra flere hold, men fremtredende kulturpersoner, som forfatterne Edvard Hoem og Ebba Haslund, er sterkt imot. Begge hevder at Hamsun er den person som nest etter Quisling påførte landet størst skade under siste verdenskrig. Sterke ord.

At Hamsun var Tysklands-beundrer med urokkelig tro på Hitlers tredje rike, hersker det ingen tvil om. Han la da så visst heller ikke skjul på det. Så sent som ved Hitlers død, da det tredje riket var gått til helvete, kom han med en utilslørt hyllest til den tyske fører. Modig var i alle fall Hamsun. I en tid da mange fossrodde for å berge seg, var Hamsun konsekvent og stod for sitt syn til det siste.

At han under det tyske angrepet på Norge oppfordret norske unggutter til å kaste børsa og gå hjem, slik Hoem hevder, har sin riktighet. Men det var han ikke alene om. Så vidt jeg vet oppfordret en annen person, en både før og etter krigen høyt ansett og æret nordmann, til akkurat det samme. Dessuten var det ytterligere en person, senere meget sentral i norsk motstandsbevegelse, som stod fram og takket Quisling for at han, akkurat i de hektiske aprildagene, tok initiativ for å redde landet fra kaos.

Selv om begge disse handlinger etter krigen nok ble gjenstand for en viss kritikk, er disse personer på ingen måte dømt æreløse, tvert imot. Nå i ettertid

— Også andre «respekterte» nordmenn gjorde som Hamsun. Men de ble ikke dømt æreløse. Tvert imot, skriver artikkelforfatteren. (Foto: Sverre Heiberg)

kan det vel også være grunn til å hevde at deres reaksjoner og handlinger verken var landsforræderske eller klanderverdige, slik situasjonen nå en gang var akkurat da.

Både Ebba Haslund og Edvard Hoem mener at tiden ennå ikke er inne for å tilgi Hamsun. Den generasjon som har opp-

levd krig og okkupasjon må være død og begravet før så kan skje, sier de. Men vi er da faktisk noen mennesker, i dag atskillig opp i årene, som opplevde krig og okkupasjon og deltok aktivt i motstanden mot okkupasjonsmakten, men som mener at Hamsun etter krigen fikk straff nok for sine nazistiske synspunkter. En ydmy-

kende rettergang, en makaber psykiatrisk undersøkelse og diagnostisering samt økonomisk ruinerende må være tilstrekkelig til å fordømme Hamsun som politiker og ideolog.

Ebba Haslund mener at i stedet for å hylle Hamsun, burde en annen av våre Nobelpristagere i litteratur, Sigrid Undset, æres med en plass og et monument i Oslo. Ebba Haslund peker på at Sigrid Undset var innbitt nazimotstander og ble av fedrelandet belønnet for sin nasjonale innsats med St. Olavs storkors.

Det er riktig at Sigrid Undset var nazihater samt tysklandshater inntil det rabiate. Men la oss til sammenlikning konstatere at Knut Hamsun var en minst like stor dikter som Sigrid Undset. Ifølge Ebba Haslund skal altså Sigrid Undset få sin plass og diktermonument fordi hun var anglofil og ekstrem tyskerhater, mens Hamsun som var Tysklands-vennlig til det siste, ikke skal anses verdig til dette.

Det viser seg ofte å være slik at hvis vi går våre store menn og kvinner innenfor diktning og vitenskap nærmere etter i sømmene og gransker deres holdninger til politiske spørsmål, ja til generelle samfunnsproblemer i det hele, vil vi nok ofte oppleve lite hyggelige overraskelser. Men trass i deres her uakseptable anskuelser, ærer vi dem for deres genialitet og skapevne.

Jeg synes det nå er på tide at dikteren Knut Hamsun får en plass og et monument i hovedstaden. Tiden er inne for å tilgi.

Arbbl. - Bergesen